
Thuốc mới chữa bệnh cúm
BS Nguyễn Đình Phùng

Hỏi:

Tôi năm nay 50 tuổi, bị bệnh tim và bệnh suyễn kinh niên. Năm nào tôi cũng chích ngừa cúm vì mấy năm trước không chích ngừa tôi bị cúm làm bệnh tim và suyễn trở nặng phải nằm nhà thương cả tháng trời. Năm nay tôi chưa được chích ngừa vì thuốc khan hiếm. Xin bác sĩ cho biết có thuốc nào uống để ngừa hay không và nếu bị cúm, có thuốc nào chữa tốt không?

Tôi cũng sắp về Việt Nam chơi khoảng một tháng. Nghe nói bệnh cúm gà có thể lan tràn nhiều ở Việt Nam. Xin bác sĩ cho biết làm thế nào để ngừa cúm gà và nếu bị mắc bệnh này, có thuốc gì để chữa hay không?

Hoàng V Th.

Đáp:

Bệnh cúm do hai loại cực vi trùng chính là influenza virus A và B gây ra bệnh. Loại A quan trọng hơn cả, gây ra 99% trường hợp bệnh. Tuy đa số bệnh nhân bị cúm thường sẽ tự khỏi, mỗi năm tại Hoa Kỳ vào mùa đông hơn chục ngàn người sẽ chết vì biến chứng do cúm gây ra.

Những người mắc bệnh kinh niên, có sức đề kháng của cơ thể suy yếu hay bị những biến chứng của bệnh cúm như sưng phổi, sưng não bộ, suy tim...gây ra nhiều nguy hiểm. Vì thế những bệnh nhân bị tiểu đường, bị suyễn, bị ung thư, bệnh máu, bệnh suy thận, bệnh tim... và những bệnh làm hệ thống miễn nhiễm suy yếu đều nên chích ngừa cúm mỗi năm. Những người già trên 65 cũng cần chích ngừa đều đặn.

Tuy nhiên trong vài năm gần đây, việc bào chế thuốc chích ngừa cúm gặp nhiều trở ngại vì chỉ còn quá ít hãng thuốc làm thuốc ngừa. Thuốc chích ngừa cúm bị khan hiếm và nhiều người không được chích ngừa vì không đủ thuốc cung ứng cho nhu cầu. Tuy nhiên hiện nay đã có những thuốc mới rất công hiệu chữa cúm nên dù không được chích ngừa, nếu lây cúm cũng có thể trị liệu hiệu quả.

Trước hết cần phải phân biệt cảm thường và cúm. Bệnh cảm do

những cực vi trùng như rhinovirus, adenovirus... gây ra thường chỉ làm sổ mũi, đau cổ, nhức mỏi ít và chỉ vài ngày là tự khỏi. Bị cúm sẽ có những triệu chứng nặng hơn. Thường sẽ bị sốt, có thể lên đến 100-101 độ, bị nóng lạnh, nhức đầu, đau nhức bắp thịt khắp mình mẩy, kèm thêm đau cổ, ho. Nếu bị nặng có thể làm sưng cuống phổi hay sung phổi, khạc ra đàm vàng, xanh...

Bệnh cúm hay xảy ra vào mùa đông nhưng cũng có thể sớm hơn vào cuối thu và lan nhanh nên nếu thấy chung quanh nhiều người bị cúm và chính mình có những triệu chứng kể trên, nên đi khám ngay để có thuốc chữa trị.

Điều nên nhớ là dù đã chích ngừa cúm, mức hiệu quả ngừa được bệnh cũng chỉ ở mức 50-80%. Vì thế mặc dù đã chích ngừa vẫn có thể bị lây cúm như thường! Lý do là cực vi trùng cúm thay đổi mỗi năm, thuốc chích bào chế dựa trên loại cực vi trùng cúm của năm trước, nên nếu cực vi trùng cúm thay đổi cơ cấu kháng nguyên antigens gọi là H và N quá nhiều, thuốc chích ngừa sẽ ít hiệu quả!

Thuốc chữa cúm có hai loại. Loại đã cũ được dùng là Amantadine và Rimantadine (bán dưới tên Flumadine), có thể giúp thời gian bị cúm ngắn hơn và nhẹ bớt triệu chứng hơn một chút, tuy nhiên hiệu quả cũng không được nhiều lắm. Loại Amantadine có nhiều phản ứng phụ như làm khó ngủ, lo âu, căng thẳng nên không được dùng nhiều tuy thuốc loại này rất rẻ vì là loại generic. Flumadine tương đối hiệu quả hơn và ít phản ứng phụ hơn thuốc Amantadine.

Hai loại thuốc mới nhất hiện nay là Zanamivir bán dưới tên Relenza và thuốc Oseltamivir bán dưới tên thương mại là Tamiflu. Đặc điểm của hai loại thuốc này là làm ngăn chặn phân hóa tổ neuraminidase của cực vi trùng cúm.

Phân hoá tổ neuraminidase có tác dụng làm cực vi trùng cúm dễ dàng xâm nhập những tế bào lành mạnh khác của cơ thể nên khi thuốc chặn đứng hoạt động này, cực vi trùng cúm không lan tràn được sang

những tế bào khác và dễ dàng bị những đại bào macrophages của cơ thể tiêu diệt.

Dùng hai thứ thuốc mới này trong vòng 48 tiếng đồng hồ sau khi có những triệu chứng của cúm, phần lớn các trường hợp bệnh sẽ thuyên giảm rất nhanh. Thuốc Relenza dùng bằng cách hít thuốc vào trong phổi, hít hai lần trong một ngày, dùng trong 5 ngày. Chỉ dùng cho người lớn và trẻ con trên 7 tuổi.

Tuy nhiên nếu bị bệnh suyễn không nên dùng vì thuốc phải hít vào trong phổi nên dễ làm suyễn trở nặng hơn. Đây là một trở ngại lớn khi dùng thuốc Relenza nên tương đối thuốc này ít được dùng.

Thuốc dùng và hiệu quả nhất là Oseltamivir hay Tamiflu. Thuốc này là thuốc uống, lúc nào cũng được nhưng nên dùng chung với đồ ăn. Thuốc Tamiflu uống một viên 75 mg, ngày hai lần và cũng dùng trong 5 ngày. Tamiflu rất có hiệu quả. Đa số trường hợp bị cúm nếu uống thuốc ngay trong vòng 48 tiếng đồng hồ lúc mới bắt đầu bị bệnh, sẽ thấy hiệu quả gần như tức khắc.

Chỉ cần uống một viên đầu tiên, sau hai ba tiếng đã thấy triệu chứng giảm rất nhanh và một ngày sau có thể đã gần như khỏi hẳn, tuy nhiên vẫn nên dùng cho đủ 5 ngày.

Những phản ứng phụ của Tamiflu gần như không có gì nên thuốc này được coi như rất lành, không gây khó chịu gì khác. Đặc điểm của Tamiflu là công hiệu với cả hai loại cúm influenza loại A và loại B, khác với những thuốc cũ chỉ có công hiệu với loại A mà thôi.

Ngoài ra thuốc Tamiflu còn có thể được dùng để ngừa lây cúm. Nếu trong nhà có người bị bệnh cúm hay ở trong viện dưỡng lão nursing homes mà chưa được chích ngừa cúm trước đó, có thể dùng Tamiflu uống để ngừa bệnh.

Cách thức ngừa là uống một ngày một viên, uống ngừa trong một hay hai tuần tuy có thể uống kéo dài cả tháng. Hiệu quả thuốc Tamiflu về ngừa bệnh cúm lên đến 90%. Điều ngăn trở duy nhất của Tamiflu là thuốc này khá mắc. Một viên 10 viên dùng trong 5 ngày có thể lên đến 70-80 Mỹ Kim!

Gần đây tại Á Châu như Việt Nam, Thái Lan và miền nam Trung Hoa có dịch cúm gà (avian flu). Tuy cục vi trùng cúm gà chỉ xảy ra ở gà vịt và một ít loại chim, một số trường hợp đã lan sang cho người, tuy rất giới hạn.

Điều nguy hiểm là nếu những yếu tố di truyền genes của loại cúm gà nếu kết hợp với loại cục vi trùng cúm của người, sẽ làm biến thể cục vi trùng cúm và lan tràn rất nhanh vì đại đa số dân chúng sẽ không có miễn nhiễm và rất dễ lây bệnh.

Trường hợp này sẽ giống như trận dịch cúm trên khắp toàn cầu năm 1917-1918 chết cả chục triệu người. Lý do là lúc đó loại cục vi trùng cúm trước kia tưởng là do loài heo (swine flu), nhưng sau này được biết là từ loài chim hay gà (avian flu) nhảy sang kết hợp với cục vi trùng cúm của người và làm biến thể thành loại cục vi trùng cục độc, lan tràn nhanh chóng và làm chết rất nhanh.

Mặc dù cúm gà hiện nay tại vùng Đông Nam Á chưa ở tầm mức nguy hiểm như trên nhưng cũng đang làm Cơ Quan Y Tế Thế Giới rất lo ngại. Điều đáng nói là cúm gà nếu xảy ra có thể chữa trị hữu hiệu với thuốc Tamiflu.

Vi thể hiện nay các cơ quan y tế đang tồn trữ thuốc Tamiflu để phòng ngừa trường hợp có một trận dịch toàn cầu (pandemics) về cúm xảy ra do loại cục vi trùng cúm gà, sẽ có sẵn thuốc Tamiflu để chữa trị. Ngoài ra Hoa Kỳ cũng như nhiều quốc gia khác đang cố gắng để sản xuất thật nhanh thuốc chích ngừa cho loại cúm gà để phòng ngừa trận dịch toàn cầu.

Đối với trường hợp cá nhân như trong câu hỏi trên nêu ra ở đầu bài, nếu chưa được chích ngừa và có những bệnh nguy hiểm dễ bị cúm làm nặng hơn như bị suyễn, bị bệnh tim, tiểu đường...có thể nên mua sẵn thuốc Tamiflu để dùng trong trường hợp bắt đầu bị cúm. Hay nếu thấy chung quanh bắt đầu bị lây cúm, có thể uống thuốc Tamiflu để ngừa trước.

Hoặc nếu về Việt Nam du lịch và có những bệnh kinh niên như đã kể trên và lo ngại về cúm gà, có thể cũng nên mua thuốc Tamiflu để

mang về Việt Nam phòng ngừa và có sẵn thuốc để chữa cúm nếu mắc phải bệnh.
